

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Pracy, Spraw
Socjalnych i Zdrowia**

Warszawa, dnia 26 listopada 2010 r.

**Pani
Kazimiera Janiszewska
p.o. Dyrektora
Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie
w Toruniu**

KPZ-4110-03-03/2010
R/10/006

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Socjalnych i Zdrowia skontrolowała Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie („Ośrodek”) w zakresie postępowania wobec dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w celu powrotu do wychowania w rodzinie w latach 2008-2010 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 19 listopada 2010 r., na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuję Pani Dyrektor niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli, pomimo stwierdzonych uchybień, pozytywnie ocenia działania Ośrodka w zakresie podejmowanej działalności mającej na celu powrót dzieci do wychowania w rodzinie.

W ocenie NIK, obsada kadrowa, uregulowania wewnętrzne i organizacja komórek organizacyjnych Ośrodka, zapewniały właściwe wywiązywanie się z realizacji zadań będących przedmiotem kontroli. Ośrodek posiadał rozeznanie o skali potrzeb w badanym zakresie, a także umożliwiał dostęp do świadczeń.

¹Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.

W latach 2008-2010 Ośrodek zatrudniał od 96 do 101 pracowników socjalnych, którzy posiadali kwalifikacje określone w art. 116 ustawy dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej², a liczba mieszkańców Gminy przypadająca na 1 pracownika socjalnego wynosiła ok. 2000, tj. mieściła się w granicach określonych w art. 110 ust. 11 przywołanej ustawy o pomocy społecznej.

Corocznie zapewniane w budżecie Gminy środki na współfinansowanie kosztów pobytu dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych odpowiadały potrzebom zgłaszanym przez Ośrodek. Wydatki na pokrycie kosztów miejskich placówek opiekuńczo-wychowawcze wynosiły 7.084 tys. zł w 2008 r., 7.345 tys. zł w 2009 r. i 3.664 tys. zł w I poł. 2010 r.

Zadania z zakresu postępowania wobec dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzinach zastępczych realizowane były przez Ośrodek – w oparciu o „Strategię rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Torunia na lata 2006-2013”³ oraz „Program Gminy Miasta Toruń na rzecz wspierania rodziny i dziecka w ramach systemu pomocy społecznej na lata 2008-2013”⁴.

W dokumentach tych określone zostały dominujące problemy społeczne i spójne z nimi cele strategiczne. Określono wskaźniki oceny efektywności działań dla poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych, a także powołano Zespół, który w terminie do 31 maja każdego roku miał przedstawić raport roczny zawierający m.in. propozycję nowych rozwiązań bądź modyfikację dotychczasowych. Jednakże w dokumentach tych nie wskazano żadnych punktów odniesienia dla podejmowanych działań. W konsekwencji znacznie utrudniło to rzetelną ocenę realizacji celów strategicznych i operacyjnych. I tak, w raporcie za 2009 r. jako przykłady dobrych praktyk w ramach „Programu Gminy Miasta Toruń na rzecz wspierania rodziny i dziecka w ramach systemu pomocy społecznej na lata 2008-2013” podano, że osiągnięto wzrost jakości usług – poprzez fakt, że wszystkie placówki osiągnęły wymagane standardy i posiadają stałe zezwolenie wojewody, chociaż standardy takie zostały osiągnięte jeszcze przed wprowadzeniem Programu w życie. Podano również, że systematycznie rozwijane są rodzinne formy opieki wskazując funkcjonowanie 15 zawodowych rodzin zastępczych dla 38 dzieci, podczas gdy rok wcześniej funkcjonowało 16 zawodowych rodzin zastępczych dla 47 dzieci.

² Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, ze zm.

³ Uchwała Nr 985/06 Rady Miasta Torunia z dnia 6 kwietnia 2006 r.

⁴ Uchwała Nr 302/08 Rady Miasta Torunia z dnia 24 kwietnia 2008 r.

Sprawy dotyczące umieszczania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, a także ustalania odpłatności za ich pobyt załatwiano z zachowaniem terminu wyznaczonego w art. 35 § 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁵ (kpa), a wydawane decyzje w tym przedmiocie spełniały wymogi art. 107 § 1 kpa. Do placówek skierowano dzieci wymagające opieki, po wcześniejszym udokumentowaniu ich sytuacji poprzez stosowne wywiady środowiskowe, które jednak zostały przeprowadzone przez pracowników nadzorowanych placówek z przekroczeniem terminu określonego w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 kwietnia 2005 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego⁶, zgodnie z którym wywiad przeprowadza się w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o potrzebie przyznania świadczenia z pomocy społecznej lub od dnia otrzymania orzeczenia sądu o umieszczeniu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego, socjalizacyjnego lub rodzinnego. Stwierdzono to w 8 spośród 12 objętych kontrolą postępowań.

Ponadto w trzech z przytoczonych powyżej postępowań stwierdzono, że aktualizacje wywiadów środowiskowych zostały przeprowadzone po terminie określonym w art. 107 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym wywiady środowiskowe winny być aktualizowane nie rzadziej niż co 6 miesięcy. Dodać przy tym należy, że w związku z występującymi opóźnieniami, w dniach: 29 kwietnia 2010 r., 7 września 2010 r. oraz w dniu 29 października 2010 r. Ośrodek wystosował pisma kierowane do dyrektora placówki wielofunkcyjnej „Młody Las” o przeprowadzenie zaległych odpowiednio: 12, 13 i 11 wywiadów środowiskowych bądź ich aktualizacji.

Powyższe opóźnienia wskazywać mogą na niedostateczny nadzór⁷ nad placówkami opiekuńczo-wychowawczymi w zakresie pracy pracowników socjalnych, obowiązkiem których było przywrócić rodzinie biologicznej zdolności do sprawowania prawidłowej opieki nad dzieckiem. Ponadto, w 2008 r. zaledwie pięcioro dzieci powróciło do rodziny biologicznej, podczas gdy 73 zostały umieszczone w rodzinach adopcyjnych, 144 przebywało w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz 441 przebywało w rodzinach zastępczych. W 2009 r. wielkości te kształtowały się podobnie i wynosiły odpowiednio: 5, 80, 141 i 394.

⁵ Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, ze zm.

⁶ Dz. U. Nr 77, poz. 672, ze zm.

⁷ W myśl § 9 Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie – Dyrektor Ośrodka sprawuje nadzór nad działalnością placówek opiekuńczo-wychowawczych, a zadania w tym zakresie realizuje Dział Pomocy Rodzinie i Dziecku (§ 11 pkt 5 Statutu).

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Zwiększenie nadzoru nad realizacją zadań przez pracowników socjalnych placówek opiekuńczo-wychowawczych.
2. Rozważenie wprowadzenia do „Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Torunia na lata 2006-2013” oraz „Programie Gminy Miasta Toruń na rzecz wspierania rodziny i dziecka w ramach systemu pomocy społecznej na lata 2008-2013” mierzalnych wskaźników realizowanych działań.

Na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Socjalnych i Zdrowia oczekuje od Pani Dyrektor, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o podjętych działaniach na rzecz realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Stosownie do art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, ma Pani prawo zgłosić na piśmie do Dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Socjalnych i Zdrowia NIK w Warszawie umotywowane zastrzeżenia w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK w sprawie rozpatrzenia zastrzeżeń.